

Píseň: S375 + **modlitba;** **Čtení:** Mk 9, 2-13

Milí přátelé,

pokračujeme ve zlomové části Markova evangelia – po předchozích a dnešním čtení k němu patří ještě dva následující oddíly (jedno uzdravení a druhé Ježíšovo slovo o utrpení). Tento „bod zlomu“ není ohraničen pouze logikou dění, ale také lokacemi: Začli jsme opětovným opuštěním okolí Galilejského jezera a cestou v okolí Cesareje Filipovy (Mk 8, 27) a zakončíme opět v Kafarnaum, tedy na pobřeží Galilejského jezera (Mk 9, 33).

Kontext

Než se pustíme do promýšlení a porozumění oddílu o Ježíšově proměnění, je opět nutné připomenout si kontext: Toto proměnění přichází po Petrově vyznání Ježíše jako Mesiáše. Ježíš jim však zakázal o něčem takovém mluvit. Místo toho jim předložil své (a tak Boží) uchopení termínu Mesiáš ve slově o svém utrpení, zavržení a smrti. Poté vyzval ke svému následování dalším anti-populistickým, avšak pravdivým výrokem, : „Kdo chce jít se mnou, vezmi svůj kříž a následuj mě...“ (Mk 8, 34nn).

Těsně před proměněním pak v Markově podání čteme onu na první pohled nejasnou větu o neokusení smrti těch, kdo kolem Ježíše stáli, dokud nespatri Boží království přicházející v moci. Tím jsme minule končili.

Proměnění na hoře

A uplynulo šest dní, tedy týden, a už někteří spatřili Boží království přicházející v moci. Ježíš k tomu s sebou vzal pouze Petra, Jakuba a Jana. Tito tři tvoří „vnitřní kruh“ kruhu učedníků. Ty nejvěrnější, nejoddanější a zároveň nesoucí největší břemeno. Tyto tři vzal s sebou také ke vzkříšení dcera Jairovy (Mk 5, 37nn). Vezme si je s sebou také stranou ostatních učedníků, až bude zápasit v Getsemane s sebou samým a svou budoucností (Mk 14, 32nn). V Lukášově podání evangelia jsou pak tito tři jmenováni

jako ti učedníci, které Ježíš vyslal k přípravě své poslední paschy (= Velikonoc) v pozemském těle.

To, co se tedy odehraje na této hoře (ř. hóros) není určeno všem. Z Božího pohledu není vše určeno všem. Komunismus (= „socialismus sovětského typu“) není ve shodě se zvěstí Písma, ačkoli socialismus (obecný!) naopak velmi je. Ani v křesťanství či v Písmu není vše určeno všem. Však kolik z nás čte či alespoň zná předpisy z knihy Leviticus či Numeri?

Židé dokonce některé biblické knihy zakazují číst nedostatečně starým čtenářům. Knihu Genesis (v TeNaKu nese název „bréšít“) dovolují číst až od 35 let. Podobně knihu proroka Ezechiele či Píseň písni. Má to mnoho do sebe.

V současnosti se v některých státech Spojených států amerických učí kreacionismus na školách jako teorie vzniku vesmíru – blud jako hrom¹. Porozumět správně obrazům v knize Ezechiel, z nichž některé jsou až pornografické, také vyžaduje určitou životní zralost, a tak odstup od sebe samého i zkoumaného textu. A Píseň písni je pak vrchol – tam už se bez hebrejštiny neobejdeme, nechceme-li textu vnucovat pouze vrstvu Boží lásky k lidu (co pak např. s Pís 5, 5: „Dva prsy tvé jsou jako koloušci, dvojčátka gazelí, která se v liliích pasou“ apod.?).

Stejně nemoudré by bylo vzít všechny učedníky, ba dokonce všechny zájemce, na horu k Ježíšovu proměnění. První křesťané tuto myšlenku ještě v mnohém drželi – katechumeni (tedy ti, kdo neprošli přípravou a křtem) nesměli být účastni vysluhování Večeře Páně. Byli prostě v závěru bohoslužeb vyzváni k odchodu.

Není moudré říkat hned všechno všem. Řada lidí není dostatečně intelektuálně a životně zralá, aby dokázala nezneužít nabídnutou zvěst. Řada lidí také nedisponuje dostatečnými znalostmi či vůbec ochotou rozumět. Proto církev dodnes bez přípravy nekřtí ani neoddává. A možná bychom měli opět zavést

---

¹ Srv Gn 1, 1nn; Hospodin dle Písma netvoří např. vodu – tu však potřebujeme k životu. Jak tedy lze kohokoli učít tímto oddílem o tom, jak probíhalo stvoření světa? Podobně zvuk, minerální látky, řeč či přátelství!

přípravu třeba k Večeři Páně, abychom u řady lidí narušili pověrečné až magické uchopování.

Koneckonců malým dětem také detailně nepopíšeme sexuální spojení muže a ženy, když se ptají, kde se vzali, nebo proč má maminka tak veliké břicho, když čekají na sourozence. Poučme se z toho i my do našich rozhovorů – není moudré říkat všechno všem. K velmi mnoha věcem je třeba dozrát, tedy dojít cestou. Ne to dostat naservírované na stříbrném podnosu.

Změna Ježíše?

Samotné Ježíšovo proměnění je velmi stručné. Vlastně se změnilo jen Ježíšovo oblečení. Tak i čtenáře má trknout, že zde nedochází k nějaké vnitřní proměně Ježíše². Dění samotné je právě pro učedníky a další Kristovy následovníky. Mají pochopit, že se děje něco zcela mimo lidské schopnosti a plány: Ježíšův šat je tak zářivě bílý, že by ho nevybělil žádný bělič tehdy ani nyní.

Tedy že Ježíšova cesta je lepší, než cesta kteréhokoli člověka. Že Ježíš má lepší doporučení a zmocnění, než může dát kdokoli z tohoto světa (a brzy se toto i ozve!). Že Ježíš je tak bez hříchu (čistota bílého šatstva), jako nikdo jiný na tomto světě.

Ježíšův doprovod

Ježíšova cesta je také spojena s tzv. Starým zákonem: Zjevují se Eliáš a Mojžíš. Tedy TEN prorok (a tak symbol prorockých spisů) a TEN učitel (a tak symbol Tóry = Zákon/Směrovky = 5 knih Mojžíšových). Eliáš, který jako poslední Hospodinu věrný prorok mluvil proti Jezábel, ačkoli povraždila všechny ostatní. Který křísil mrtvé a na konci svého života „byl vzhah k Bohu“³. A hovořil přímo s Hospodinem (v podobě tichého, temného hlasu – 1Kr 19, 13nn).

Mojžíš jako TEN zákonodárce a učitel. Muž, který odmítal Hospodinem darovanou misi k vysvobození Božího israelského lidu. Ale pak vše splnil (jak kristovské!). Provedl lid pouští až na

---

² Něktře výklady, později označené za bludné, tvrdí např., že teprve zde se Ježíš stal Božím synem. Srv. Mk 1, 11!

³ srv. Eliášovy příběhy: 1Kr 17, 1nn

hranici zaslíbené země. Činil mnoho mocných činů – zejm. se znovu a znovu přimlouval za nevěrný, tvrdošíjný a sobecký lid. Také se na Hospodina několikrát zlobil (např. Ex 5, 22nn + Ex 32, 11nn). A také mluvil přímo s Hospodinem (Ex 33, 11).

Na roveň s těmito je postaven Jošua z Nazareta, vyznaný jako Kristus, který má mnoho trpět, být zavržen a zabit. Tím, že s ním hovoří právě Eliáš a Mojžíš při jeho proměnění na hoře. Ježíš je TEN od Boha poslaný, jako byl Eliáš a Mojžíš. Jde o tak zlomovou a příkladnou osobu i osobnost, jako byli Eliáš a Mojžíš.

Tento dialog také utvrzuje neopustitelnou myšlenku křesťanství: Bez Starého zákona Kristu, a tak Bohu, rozumět nelze. Není to možné. Ačkoli už v druhém století Markion usiloval o zrušení závaznosti (= kanonicity) starozákonních spisů. A dodnes je tato markionovská myšlenka přítomna v křesťanství⁴. Proto znovu pravím: Bez znalosti tzv. Starého zákona rozumíme Kristu špatně, mylně, povrchně a po svém. Musíme ho znát, alespoň v základech. Tady v tzv. Novém zákoně to je přímo napsáno!

A čím lépe rozumíme první část Bible, tím lépe vždy rozumíme i té druhé.

Petrova reakce

Učedníci jsou z celé situace naprosto pať. Kdo by nebyl? Petr by se však rád nějak zapojil, rád by podržel ten úžasný a výjimečný okamžik. Proto navrhne postavit tři stany – pro každého „reprezentanta“ jeden. Marek rovnou vysvětlí, že Petr vlastně nevěděl, co říká. že to myslel to dobře, ale snažil se zachytit Bohem darovaný okamžik do lidských rukou, ba dokonce do díla lidských rukou. To nelze. Nikdy.

A navíc „nevěděl, co by řekl“ (v. 6). Pokud nevíme, co bychom řekli, máme prostě mlčet. Zejména, když od nás slova nikdo nečeká ani nevyžaduje (ale i kdyby, správnou reakcí je stále mlčení nebo přiznání nevědomosti).

Boží reakce

---

⁴ Ačkoli byla již ve 2. st. po Kr. prohlášena za kacířskou, tedy bludnou.

A jak zareagoval Hospodin na to Petrovo ušlápnutí? Na jeho nesmyslný a hříšný nápad se stany? Jak zareagoval Hospodin na děs učedníků? „Toto je můj milovaný Syn, toho poslouchejte.“ (v. 7).

Hospodin uklidnil. Upokojil. Zahnal strach. A vysvětlil. Nikoho nepotrestal, ačkoli mohl a bylo by to spravedlivé. Nevyčítal nechápavost a nepokoru. Naopak ještě dále, tentokrát přímo a osobně, vysvětlil situaci: Tenhle Jošua, který se plně přiznal k mému plánu, je můj milovaný Syn. Jeho poslouchejte.

Tím Marek sděluje, že celé proměnění je skutečně pro učedníky, ne pro Ježíše (srv. Mk 1, 11!). Tady je nejvěrnějším a aspoň trochu rozumějícím učedníkům dán souhlas z nebes: Ano, toto je skutečně Mesiáš. Poslouchejte ho – zejm. když vám říká o své cestě utrpení a odmítnutí. I o tom je však těm třem zakázáno mluvit. Ostatní ještě nedozrály ani do jejich úrovně vyznání „Ty jsi Mesiáš (= zachránce)“ (v. 9).

Celou situaci však nejde podržet, aby ji nešlo dokazovat a nutit lidem. Když se učedníci dokonce *rychle* (dosl. náhle; BKR: hned) rozhlédli po zdroji tohoto hlasu, neviděli už nic zvláštního. Ani mrak, ani Elijáše s Mojžíšem, ani zářícího Krista.

Návrat z hory

Po výstupu na horu (o symbolice a významu jsme hovořili již dříve) k úžasnému a nečekanému zážitku přichází návrat a tak sestup dolů. Z místa blízko k Bohu se vracíme do místa blízko lidem, tak je potřeba na to brát ohled. Proto Ježíš zakazuje učedníkům hovořit o jejich zážitku. Nejen kvůli vysoké pravděpodobnosti mylného pochopení. Také kvůli vztahům mezi učedníky – aby si nezáviděli. A také kvůli lidské svobodné vůli. Hospodin by takovýto či podobný zážitek mohl vnutit každému člověku. A každý by po něm „uvěřil“ Bohu. Ale byla by to ještě víra? Nebyla by to nevyhnutelnost?

Ježíšův zákaz však má svou hranici – také ji mít musí. Kdyby Marek nevedl hranici v Ježíšově vzkříšení, jak by o celém proměnění mohl psát? Vždyť by o něm nevěděl!

Význam však není pouze literární, je také hlubší: Po Kristově vzkříšení je pravděpodobnost mylného porozumění Ježíšově proměnění mnohem nižší. Nebyla, není a nebude nulová. Avšak už bude pravděpodobnější pravdivé porozumění, oprostěno od pověr a magie.

A učedníci, překvapivě, poslouchají a rozumí (v. 10) – asi i oni byli trochu proměnění, ne jen Ježíš. Není to jako s se slovem o kvasu (Mk 8, 14-21). Ekumenický překlad však nenásledujeme, následujeme kralický (BKR): „I zachovali tu věc u sebe...“. Marek nenapsal, že učedníky slovo o vzkříšení zaujalo. Ani nemohl, to by je zaujalo už dříve (Mk 8, 31). Marek napsal, že učedníci „podrželi“ jeho slovo o mlčení. Tedy o svém zážitku nemluvili. Ačkoli to pro ně jistě bylo velmi těžké – vždyť by tím mohli tolik prospět! Avšak moudře, věrně a pokorně dali přednost poslušnosti slovům svého Mistra a Mesiáše.

A tak to má být! Asi opravdu nebyl proměněn jen Ježíš... možná tehdy vůbec nebyl proměněn *hlavně* Ježíš...

Oddílek o Eliášovi

Učedníci však vědí, že před příchodem Mesiáše má znovu přijít Eliáš a připravit mu cestu. Pokud ovšem teď hledí na Božího syna, tedy Mesiáše přímo poslaného a pověřeného Hospodinem, kde je ten Eliáš? Nebo si ho nevšimli? Proto se Krista zeptali.

A Marek napsal jednoduchou odpověď: Už přišel. Zákoníci měli a mají pravdu. Písma byla naplněna. A lidé s Eliášem naložili, jak se jim zlíbilo. Eliášem je míněn Jan Křtitel, který byl z lidské hlouposti a svévole sťat (Mk 6, 14-29).

Bohužel Marek vložil také tu otázku: „Jak to však, že je psáno o Synu člověka, že má mnoho vytrpět a být v opovržení?“ (v. 12) Co je tím myšleno? Tím spíše, když zde je ekumenický překlad věrnější původnímu znění, než je kralický – otazník na konci této věty skutečně je (v ř. je symbolem pro otazník náš středník).

Nejprve zde Ježíš, a tak i Marek, zdůrazňují podstatu Božího syna a jeho Mesiášství. I v tom, že Ježíš titul Mesiáš stále odmítá, užívá „Syn člověka“. Pak tím, že přivádí pozornost učedníků opět

ke svému utrpení. A to učedníky netrápí? To se raději ptají po Eliášovi?

Tak snadno přijímají slova o druhém příchodu Eliáše, ale slova o Kristově utrpení ne? Vždyť Petr ho za ně před týdnem káral (Mk 8, 31-33)!

Ježíšova odpověď je však také velmi hluboká: Jak to, že Eliáš má přijít a napravit, ale trpěl a byl zabit? A o Mesiáši je psáno, že má trpět a být odmítnout, a přitom zvítězí, vysvobodí a bude vládnout?

Neboli Ježíš ukazuje na nepřesnost a svévolnost lidského porozumění. Na mylnost našich očekávání. Na naše nesprávné uchopování Písma, protože hlavně hledáme to, co chceme. Ne hlavně to, co nám chce Hospodin říct. A tak často chápeme dokonce přesně obráceně, stejně jako ti učedníci. I oni, přes celé to dění na hoře, rozumějí spíše po svém.

Spíš se měli ptát na Božího Syna, na Mesiáše a snažit se porozumět jeho cestě a způsobu!

Závěr

Není to tedy úžasný, extatický, mystický a nepředstavitelný zážitek, který by nějak radikálně učedníky změnil. Vždyť přišel až v reakci na jejich vyznání! A Boží slovo o jeho milovaném synu dokonce v reakci na jejich děs a bázeň!

Stejně také nedošlo k nějaké změně Ježíše. A pokud ano, nevíme k jaké – žádný evangelista nám ji nepopisuje. Vždyť ani nemůže, nebyl tam a neviděl Ježíšovi do hlavy. Natožpak PánuBohu do hrnce.

Avšak Hospodin reaguje na naše vyznání. Na naši věrnost. Podporuje ji, posiluje a pečuje o ni. Pokud je naše vyznání pravdivé a plné – ano Kristus je Mesiáš, ale šel cestou utrpení, oběti, lásky a služby. A já jí půjdu také, jako křesťan následující Krista.

Pak se začínají dít skutečné zázraky a mocné činy – mizí lidské sobectví a sebedůležitost. Sebestřednost a hříšnost. Lidé se obracejí k Hospodinu jako středu svého života... To jsou zázraky!

Kam se na to hrabe nějaké Ježíšovo proměnění nebo nasycení zástupů...

Nepomiňme však také ten detail, že do vyznání víry patří také strach před Bohem. A patří tam správně. Jen ten, kdo se Boha bojí, může slyšet Boží: Neboj se. Já jsem tě zachránil. Stejně jako i učedníci slyšeli Boží hlas, až když se báli.

Rozhovor; Píseň: S39 + MP